«Чалавек вялікай душы і таленту Іван Пятровіч Шамякін»

(30.01.1921 – 14.10.2004)

105-гадоў з дня нараджэння

Кніжная выстава

Іван Шамякін – выбітны беларускі пісьменнік, драматург, сцэнарыст і грамадскі дзеяч, Народны пісьменнік Беларусі. Яго пяру належаць такія вядомыя творы, як “Сэрца на далоні”, “Снежныя зімы”, “Атланты і карыятыды”, “Вазьму твой боль”, “Петраград – Брэст”, “Зеніт” і інш.

Шамякін пачаў свой літаратурны шлях у першыя пасляваенныя гады, у вельмі складаны і адказны час для развіцця літаратуры. Вярталіся з франтоў і партызанскіх атрадаў старэйшыя пісьменнікі, уважліва прыглядаліся да першых крокаў мірнага жыцця. У памяці былі яшчэ свежыя ўспаміны пра вайну. У той няпросты час рабілі першыя творчыя спробы яшчэ нікому не вядомыя маладыя літаратары, сярод якіх быў і Іван Шамякін. Малады пісьменнік пачаў літаратурную дзейнасць з адлюстравання ваеннай тэмы.

Дэбютным творам стала апавяданне “У снежнай пустыні”, якое было напісана ў перыяд 1944-1946 гг., а першым буйным творам – аповесць “Помста”, апублікаваная ў 1945 годзе ў беларускім часопісе “Полымя”. З таго часу і пачалася актыўная пісьменніцкая дзейнасць І.Шамякіна.

У цэнтры аповесці "Помста" — лёс маёра М. Раманенкі, у якога ў вайну загінулі маці, жонка і дачка. Герой твора, пылаючы помстай, воляй лёсу адшуквае сям'ю ката недалёк ад Берліна ў пераможным маі 1945-га. Аднак ці зможа адплаціць той жа манетай жонцы і дзецям Візэнера салдат-пераможца?

Прызнанне чытачамі не прымусіла сябе доўга чакаць. Папулярнасць аўтара была звязана з тым, што ён умеў распавядаць пра турботы чалавека, пачуцці і думкі, пра яго маральны і псіхалагічны стан так, каб захапіць чытача глыбокім сэнсам убачанага, адкрыць яму заканамернасць руху грамадства і гэтым самым дапамагчы заняць правільную пазіцыю.

Іван Шамякін адным з першых у савецкай прозе адчуў, што яго ўласны шлях салдата – гэта хоць і маленькая, але тыповая часцінка шляху, пройдзенага ўсім яго пакаленнем.

Найбольшае прызнанне атрымаў раман аўтара “Трывожнае шчасце”.

“Мы заўсёды кахаем мацней, калі адчуваем, што каханню нашаму нешта пагражае”.

Гэтыя выдатныя словы аб каханні ўзяты з аповесці “Непаўторная вясна”, якая разам з іншымі (“Начныя зарніцы”, “Агонь і снег”, “Пошукі і сустрэчы” , “Мост”) увайшлі ў адзіны зборнік “Трывожнае шчасце”. Упершыню пенталогія выйшла ў свет у 1965 годзе. Магчыма, поспех “Трывожнага шчасця” заключаецца ў тым, што твор быў напісаны на аснове біяграфіі аўтара і жыцця блізкіх яму людзей.

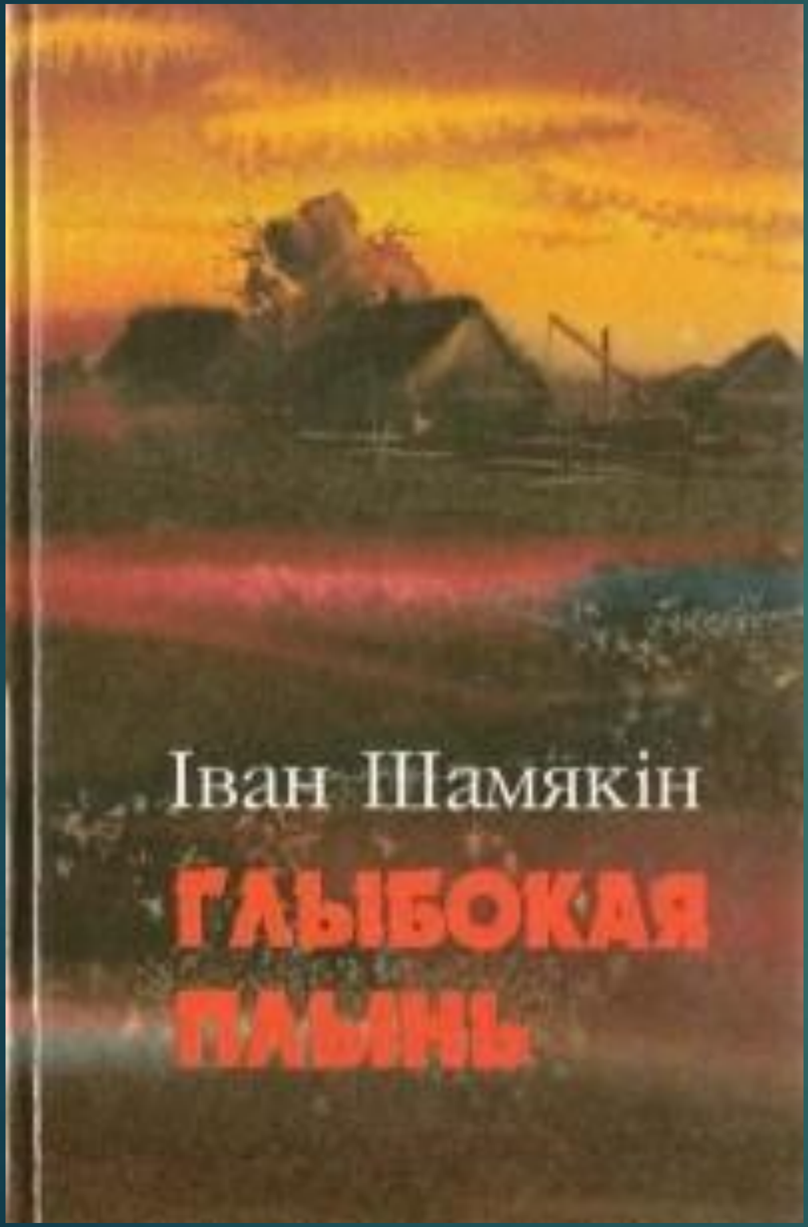

Галоўная гераіня рамана Тацяна Маеўская ў першыя дні вайны выратоўвае яўрэйскага хлопчыка. Бацьку і мачасе яна гаворыць, што гэта яе сын. Мачаха выдае Тацяну і расказвае аб гэтым нямецкаму агенту Мацею Куляшу. Пасля гэтага да тацяны завітваюць паліцэйскія, ды Тацяна праяўляе смеласць і рашучасць. Яна забівае фашысцкіх паслугачоў, а сама з дзіцем і бацькам падаецца ў партызаны, каб помсціць ворагам.

Сюжэт рамана «Зеніт» ахоплівае падзеі апошняга года вайны – ад пераможнага наступлення нашых войск на Карэльскім фронце летам 1944 года да Дня Перамогі. У цэнтры твора – маладыя салдаты зенітнага дывізіёна, іх клопаты, радасці, спадзяванні. Многія старонкі рамана расказваюць пра каханне, верную дружбу.

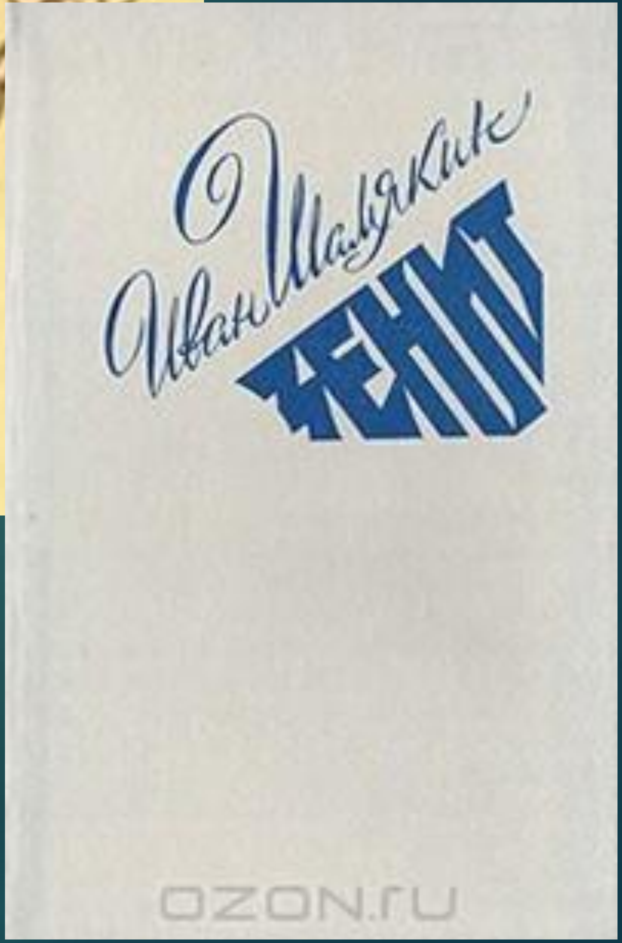

У рамане «Сэрца на далоні» ўзнімаюцца праблемы грамадзянскай адказнасці чалавека перад самім собой, народам, гісторыяй, асуджаюцца страх, які калечыў душы нават тых, хто шчыра ваяваў, занядбанне чалавечай маралі, кар’ерызм.

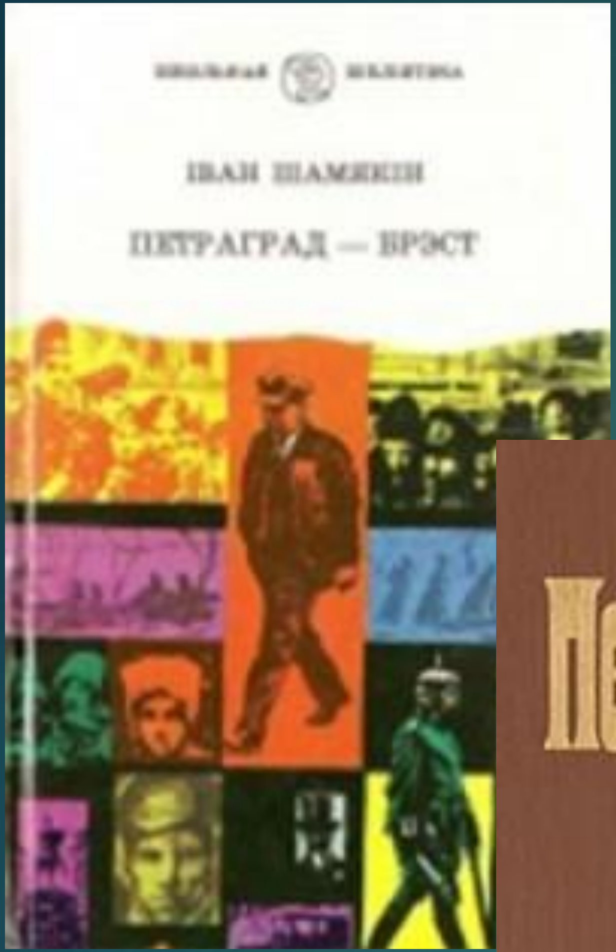

«Петраград — Брэст» раман расказвае аб тым складаным перыядзе гісторыі Савецкай дзяржавы, калі ў надзвычай цяжкіх для краіны абставінах заключаўся Брэсцкі мір. У творы найбольш поўна праявіліся ідэйна-мастацкая маштабнасць, партыйная заўзятасць і грамадзянская смеласць пісьменніка, які даў шырокую панараму рэвалюцыйнага руху мас.

Аповесці «Першы генерал», «Браняпоезд «Таварыш Ленін» і кінааповесць «Эшалон прайшоў» склалі кнігу прозы. Усе гэтыя творы — на ленінскую тэму.

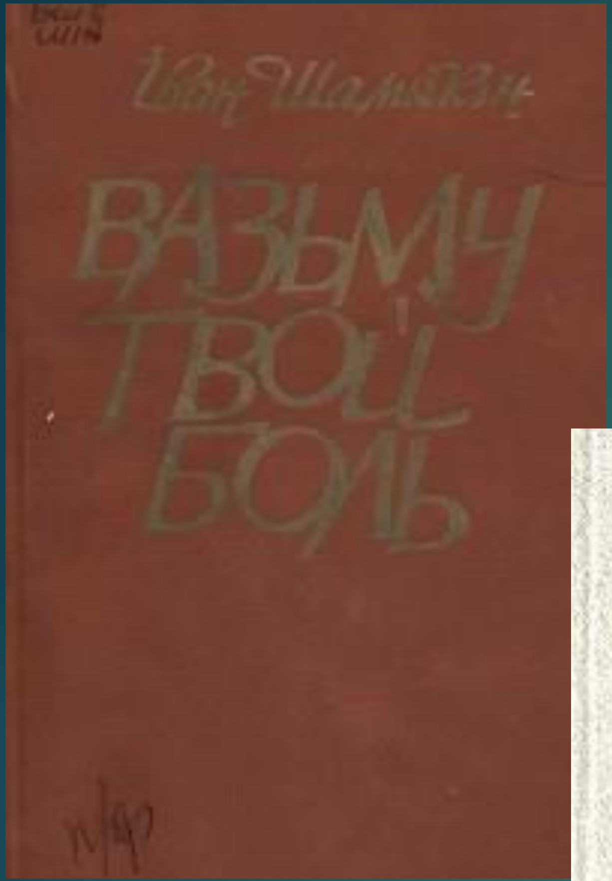

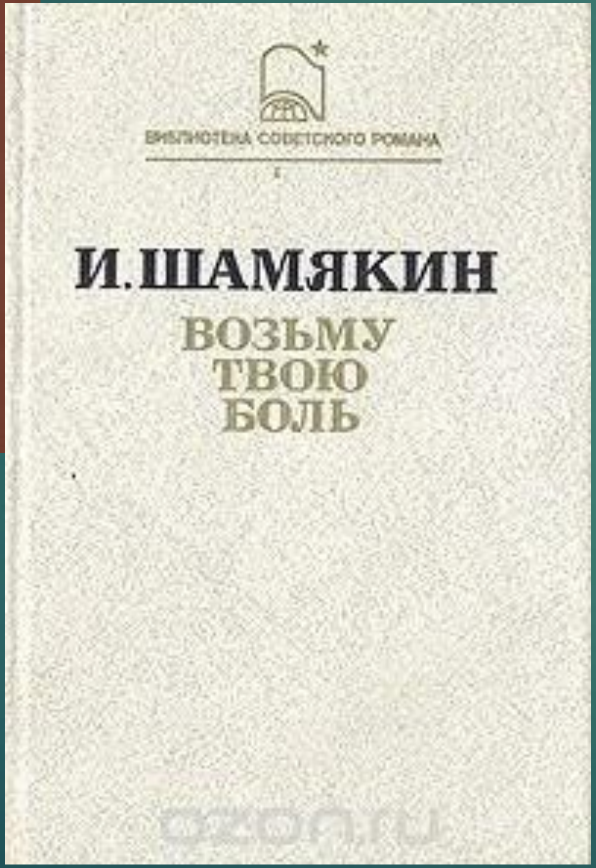

У цэнтры аўтарскай ўвагі расказ пра лёс таго пакалення беларусаў, якое ў час вайны было дзецьмі і якое яна асіраціла. Але і дагэтуль ваенная трагедыя адгукаецца ў жыцці людзей і нярэдка ломіць іх шчасце, як вось зламала, разбіла яна шчасце Івана Батрака, галоўнага героя рамана.

Напісаны ў 1953-1956 гг. Раман "Крыніцы" расказвае пра вялікія зрухі, якія адбыліся ў вёсцы. У цэнтры рамана - калгаснікі, вясковая інтэлітенцыя.

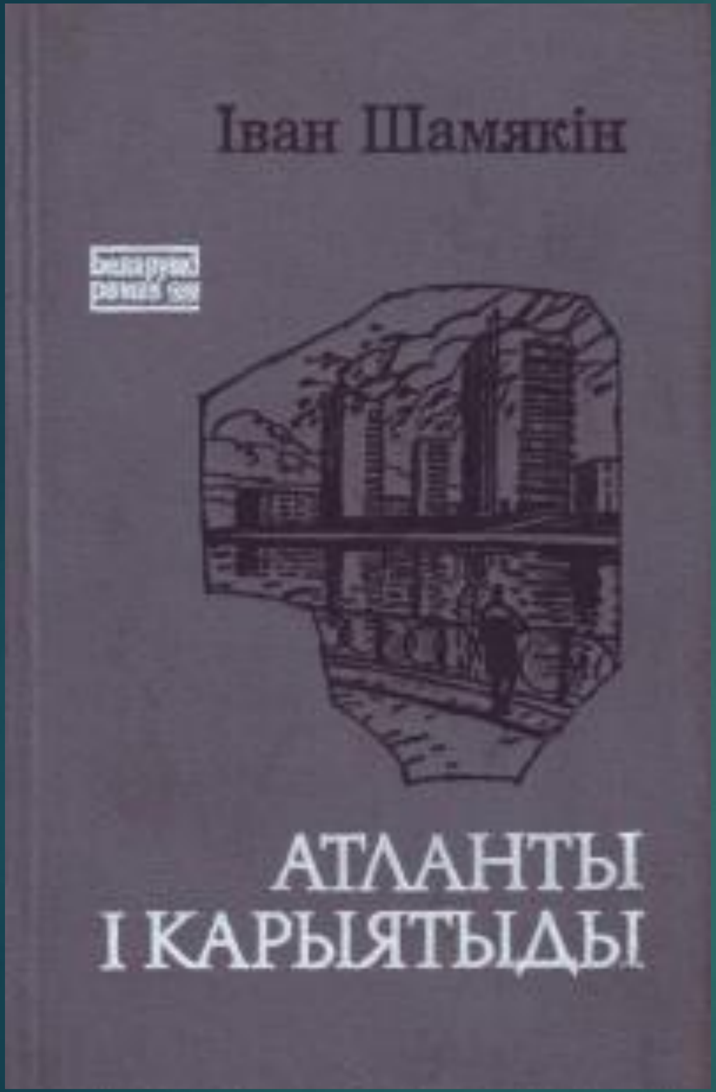

Раман «Атланты і карыятыды» ў свой час набыў фенаменальную папулярнасць не толькі ў Беларусі. Здольнасць пісьменніка пранікаць у побыт савецкага грамадзяніна - партыйнага работніка, старшыні калгаса, дойліда, медыка - прынесла яму заслужаную вядомасць. Партрэт галоўнага героя - архітэктара Максіма Карнача - шмат у чым спісаны з сябра Івана Шамякіна, драматурга Андрэя Макаёнка, вядомага сваім жыццялюбствам, гумарам, прыхільнасцю да жанчын. Пісьменнік проціпаставіў свету чыноўнікаў і бяздарных архітэктараў накшталт Макаеда людзей творчых, жывых, шчырых. І пераканаў чытача, што менавіта яны - сапраўднае апірышча грамадства, яго атланты і карыятыды

“Злая зорка” – першы беларускі раман аб Чарнобылі. У цэнтры – вобраз старшыні райвыканкома Уладзіміра Пыльчанкі. На яго плечы кладзецца цяжар ліквідацыі вынікаў аварыі. Паказаны лёс яго сям’і: малодшы сын Глеб – інжынер атамнай станцыі – цяжка хварэе, старэйшага Барыса – афіцэра-лётчыка – другі раз пасылаюць у Афганістан, там ён і гіне. Не вытрымлівае матчына сэрца… Апрача таго, у рамане ёсць і жыццесцвярджальны пачатак: нараджэнне ўнука Валодзькі.

Палеская Мадонна (зборнік)
У аповесці аўтар працягвае распачатую раней у рамане «Злая зорка» тэму Чарнобыля. Але цяпер яго цікавяць ужо наступствы гэтай катастрофы, тое, як сацыяльная трагедыя паступова ператварылася ў асабістую трагедыю чалавека.

Іван Шамякін – гэта феномен беларускай літаратуры, летапісец сваёй эпохі. За сваё доўгае жыццё пісьменнік напісаў вялікую колькасць літаратурных твораў, якія сталі класікай беларускай літаратуры .